

Nr 50.

Ankom till riksdagens kansli den 20 mars 1931 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ombildning av gymnasiet vid högre allmänna läroverket i Västervik.

(2:a avd.)

I en till riksdagen avlåten, den 6 februari 1931 dagtecknad proposition, nr 74, vilken hänvisats till statsutskottet för förberedande behandling, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för nämnda dag, föreslagit riksdagen att besluta, att gymnasiet vid högre allmänna läroverket i Västervik skall från och med läsåret 1931/1932 ombildas från realgymnasium till latingymnasium samt att ombildningen skall ske successivt med början i gymnasiets första ring, allt under förutsättning att kommunen åtager sig att tillhandahålla erforderliga undervisningslokaler samt bostad eller hyresersättning åt rektor.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till omnämnda statsrådsprotokoll.

I Västervik har sedan många år tillbaka funnits ett högre allmänt läroverk, som dock — förutom sexklassig realskola — omfattat endast realgymnasium. Genom beslut den 9 augusti 1923 medgav Kungl. Maj:t, att från och med höstterminen 1923 jämväl kvinnliga lärjungar finge under vissa förutsättningar mottagas å sagda gymnasium.

Vid den omorganisation av det högre skolväsendet, som beslöts av 1927 års riksdag, förändrades läroverkets organisation endast därutinnan, att realskolan bestämdes skola omfatta en fyrklassig och en femklassig avdelning samt att hela läroanstalten skulle vara tillgänglig för både manliga och kvinnliga lärjungar. I samband därmed uttalade riksdagen, att den statsunderstödda flickskolan i staden icke syntes kunna påräkna tillräcklig anslutning för att ifrågakomma till fortsatt statsunderstöd.

Genom cirkulär den 18 juni 1927 föreskrev Kungl. Maj:t sist angivna organisation för läroverket.

Vid 1928 års riksdag väcktes inom riksdagen motioner (I: 94 och II: 149), i vilka hemställdes om skrivelse till Kungl. Maj:t därom, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning huruvida vid Västerviks allmänna läroverk successivt från läsåret 1929/1930 måtte inrättas en latinlinje samt för 1929 års riksdag framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Statsutskottet vid nämnda riksdag anförde i sitt utlåtande över berörda motioner, att utskottet måste hysa starka betänkligheter mot att förorda åtgärder i detta syfte. Det redan nu begränsade elevantalet å gymnasiet syntes icke motivera en uppdelning i två linjer, och i allt fall borde en tids erfarenhet avvaktas, innan frågan härom upptoges till närmare omprövning. Utskottet avstyrkte alltså motionerna, vilka sedermera blevo av riksdagen avslagna.

Vidare medgav 1930 års riksdag, att vid det allmänna läroverket i Västervik finge tills vidare under av riksdagen angivna förutsättningar försöksvis kunna anordnas s. k. förenad realskollinje med anknytning till folkskolans såväl sjätte som fjärde klass; och skulle därvid en av realskolans linjer kunna tillsvidare ersättas av sådan förenad linje. I samband härmed uttalade riksdagen, att riksdagen förutsatte, att senast i samband med den indragning av statsunderstödet till den privata flickskolan i staden, som av 1927 års riksdag förutsattes, behov av två realskollinjer vid läroverket komme att inträda. Någon s. k. förenad linje vid ifrågasvarande läroverk har emellertid icke kommit till stånd, utan omfattar läroverket för närvarande två särskilda linjer i anslutning till 1927 års riksdags beslut.

Fråga om en förändring av högre allmänna läroverkets i Västervik organisation hade emellertid redan före år 1930 väckts, i det att stadsfullmäktige i nämnda stad jämlikt sitt den 19 december 1929 fattade beslut i en den 30 december 1929 dagtecknad skrivelse hemställt, att Kungl. Maj:t måtte snarast möjligt utverka riksdagens medgivande, att realgymnasiet i Västervik omändrades till ett latingymnasium.

Departementschefen har framhållit, att det vore uppenbart, att ett samhälle, som ägde ett högre läroverk med endast en av de båda linjer, som i regel funnes vid dylika läroanstalter, vore mindre väl tillgodosett med avseende på den studerande ungdomens utbildningsmöjligheter än samhällen med fullständiga läroverk. Också hade det ju tidigare visat sig, att vederbörande städer i dylika fall under många år på egen bekostnad uppehållit den felande gymnasielinjen — departementschefen har i sådant hänseende erinrat om städerna Ystad och Hudiksvall. Det hade, erinrar departementschefen, också i den inom stadsfullmäktige i Västervik väckta motion, som föranledde fullmäktiges framställning, påpekats, att orsaken till att kommu-

nal latینگymnasielinje icke kommit till stånd i Västervik, vore att finna i den tunga skatteböroda, som vilat på staden.

Frågan om läroverkets utvidgning med även latinlinje hade så nyss som år 1928 prövats av riksdagen, som emellertid ansåg lärjungetillströmningen till läroverket ej vara tillräcklig för en dylik åtgärds vidtagande. Nu ifrågasattes ej en utvidgning av gymnasiet utan en ombildning av det nuvarande realgymnasiet till latینگymnasium. Om lämpligheten av en dylik omorganisation hade meningarna varit ganska enhälliga. Inom läroverkskollegiet hade dock från flera håll den meningen uttalats, att man ej borde nu företaga en ombildning utan avvakta, hur frågan om flickskolans i staden framtid bleve avgjord. Till denna mening hade ock läroverkets rektor anslutit sig.

För egen del hade departementschefen av den i ärendet förebragta utredningen fått den uppfattningen, att ett latینگymnasium vid läroverket i Västervik skulle bättre än det nuvarande realgymnasiet motsvara behovet inom staden och dess omnejd av högre läroverksutbildning. Departementschefen ville alltså förorda den av stadsfullmäktige gjorda framställningen, och detta så mycket hellre, som — på sätt framginge av skolöverstyrelsens utredning — ombildningen icke syntes komma att medföra någon ökad kostnad för statsverket. Då något formellt åtagande från kommunens sida icke förelåge om tillhandahållande för det eventuellt omorganiserade läroverket av erforderliga undervisningslokaler och bostad eller hyresersättning åt rektor, torde ett beslut om förändrad organisation av läroverket förbindas med en förutsättning av sålunda angivet slag.

I likhet med skolöverstyrelsen och på av överstyrelsen anförda skäl har departementschefen ansett, att ombildningen borde taga sin början med läsåret 1931/1932 samt ske successivt med början i första ringen å gymnasiet.

Framställningen om ändring av gymnasiet vid högre samläroverket i Västervik från real- till latینگymnasium har föranletts därav, att en sådan förändring ansetts bättre motsvara behovet inom läroverkets rekryteringsområde och därför var ägnad att tillföra gymnasiet ett större lärjungeantal. Antalet elever å därvarande realgymnasium är för närvarande synnerligen ringa, allenast 23, en siffra, som är så obetydlig att, såsom också skolöverstyrelsen framhållit, det rent av kunde ifrågasättas, huruvida överhuvudtaget skäl föreligger att upprätthålla ett gymnasium vid läroverket. Att helt indraga gymnasialstadiet har dock icke av någon myndighet föreslagits, och en sådan åtgärd skulle enligt utskottets mening te sig såsom en obillighet mot denna ort med dess relativt talrika befolkning, så mycket mera som det torde vara att förvänta, att den statsunderstödda flickskolan i Västervik, i enlighet med vad 1927 års riksdag förutsatte, inom en nära framtid nedläggdes, och staden och trakten däromkring i sådant fall komme

Utskottets
yttrande.

att stå helt utan möjligheter till högre utbildning för den kvinnliga ungdomen.

Utskottet utgår alltså från att gymnasium fortfarande bör finnas vid ifrågavarande läroverk. Då nu en stark opinion synes förefinnas i orten för gymnasiets ändring till latingymnasium och berörda ändring, enligt vad skolöverstyrelsen visat, icke medför någon kostnadsökning för statsverket samt ej heller några tekniska svårigheter möta mot att nu vidtaga denna omläggning, kan utskottet icke finna några skäl föreligga, varför riksdagen skulle motsätta sig det framlagda förslaget. Skulle det till äventyrs visa sig, att lärjungetillströmningen oaktat förändringen fortfarande blir knapp, äro ju statsmakterna oförhindrade att när som helst vidtaga de åtgärder, som i anledning härav må anses påkallade.

Utskottet finner sig alltså böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag och får därför hemställa,

att riksdagen må besluta att gymnasiet vid högre allmänna läroverket i Västervik skall från och med läsåret 1931/1932 ombildas från realgymnasium till latingymnasium samt att ombildningen skall ske successivt med början i gymnasiets första ring, allt under förutsättning att kommunen åtager sig att tillhandahålla erforderliga undervisningslokaler samt bostad eller hyresersättning åt rektor.

Stockholm den 20 mars 1931.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Närvarande: se under utlåtandet nr 49.
